
Державна фіскальна служба України
Університет державної фіскальної служби України

**МІЖНАРОДНИЙ ЮРИДИЧНИЙ ВІСНИК:
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ
(ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА)**

**МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЮРИДИЧЕСКИЙ ВЕСТНИК:
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОСТИ
(ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА)**

**INTERNATIONAL LAW HERALD:
ACTUAL PROBLEMS OF THE PRESENT
(THEORY AND PRACTICE)**

Заснований у червні 2014 р.

*За редакцією доктора юридичних наук,
професора П. В. Цимбала*

Випуск 2–3 (6–7) 2017

Видавець і виготовлювач
Університет
державної фіскальної
служби України
(УДФСУ)

Свідцтво про державну реєстрацію
КВ № 20778-10578 Р
від 24.06.2014
Свідцтво про державну реєстрацію
КВ № 22055-11955 ПР
від 22.04.2016

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор

Цимбал П. В.,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України

Заступник головного
редактора

Долгий О. А.,
доктор наук з державного управління, професор

Відповідальний секретар

Омельчук Л. В.,
кандидат юридичних наук

Биргеу М. М.,
доктор юридичних наук, професор
(Республіка Молдова, Державний університет
фізичного виховання і спорту)
Власова Г. П.,
доктор юридичних наук, професор
Галаган В. І.,
доктор юридичних наук, професор
Гасимов З. А.,
доктор філософії з права
(Азербайджанська Республіка)
Іщенко А. В.,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
Касьяненко Л. М.,
доктор юридичних наук, професор
Кулієв І. О.,
доктор юридичних наук, професор
(Азербайджанська Республіка,
Національна авіаційна академія)

Мисливий В. А.,
доктор юридичних наук, професор
Нургалієв Б. М.,
доктор юридичних наук, професор
(Республіка Казахстан, Карагандинський
університет «Болашак»)
Рубіс О. С.,
доктор юридичних наук, професор
(Республіка Білорусь, Білоруський
державний університет)
Тимченко Л. Д.,
доктор юридичних наук, професор
Топчий В. В.,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
Чернявський С. С.,
доктор юридичних наук, професор
Jozef Zaeko,
Doctor Honoris Causa, «Juris Doctor» degree
(Slovak Republic)

Рекомендовано до друку Вченою радою Університету
державної фіскальної служби України
(протокол № 5 від 27 квітня 2017 року)

Журнал включено до переліку наукових фахових видань
наказом Міністерства освіти та науки України
від 21.12.2015 № 1328

Внесено зміни до Переліку наукових фахових видань України
наказом Міністерства освіти і науки України
від 23.12.2016 № 1604

Автори висловлюють власні наукові погляди, які редакція видання може не поділяти.
Відповідальність за додержання вимог чинного законодавства, зокрема положень авторського
права, достовірність посилань, несуть автори статей.
Рукописи рецензуються редакційною колегією.
Зміни тексту та скорочення, що впливають на зміст матеріалів, а також їх перейменування
здійснюються редакцією за погодженням із авторами.
При передрукуванні статей посилання на "Міжнародний юридичний вісник: актуальні
проблеми сучасності (теорія та практика)" є обов'язковим.

Адреса редакції:
Університет державної фіскальної
служби України,
вул. Університетська, 31
м. Ірпінь,
Київська обл., 08201
тел. 38(098)878-46-91
e-mail: in_yur_visnuk@ukr.net

© Університет державної
фіскальної служби України, 2017

ЗМІСТ

Привітання з нагоди 20-річчя Навчально-наукового інституту права від ректора Університету ДФС України П. В. Пашка.....	6
Привітання з нагоди 20-річчя Навчально-наукового інституту права Університету ДФС України від директора В. В. Топчія.....	7
Привітання з нагоди 65-річчя з Дня народження доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України Петра Васильовича Цимбала.....	8
Привітання з нагоди Дня народження доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України Топчія Василя Васильовича.....	10
Історія розвитку Навчально-наукового інституту права (юридичного факультету) Університету ДФС України.....	11
<i>Теорія та історія держави і права; конституційне право</i>	
<u>Доценко В. О., Сердюк В. О.</u> Вибір цивілізаційно-державницького напряму розвитку руськими князями в середині XIII ст.	20
<u>Шевченко А. Є.</u> Юридичні заходи органів внутрішніх справ УРСР щодо технічного стану автомобіля транспорту у 1944–1945 рр.	29
<u>Єлісєєва І. О.</u> Проблеми застосування частини 2 статті 72 Конституції України.....	37
<u>Цимбал Т. Я.</u> Федералізм та сепаратизм в історії України.....	44
<u>Пашченко Д. А.</u> Початок нацистської агресії та режимні заходи радянської влади в умовах воєнного стану.....	50
<i>Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право</i>	
<u>Чеховська І. В.</u> Сурогатне материнство: теоретико-правові підходи до розуміння сутності.....	58
<u>Лаговська Н. В.</u> Нормативно-правове регулювання спадкування за заповітом в Україні.....	65
<i>Господарське право; господарсько-процесуальне право</i>	
<u>Боднарчук О. Г., Боднарчук О. І.</u> Нормативно-правове забезпечення у сфері екологічної безпеки.....	71
<u>Гаврилішин А. П., Білько О. П.</u> Особливості призначення арбітражних керуючих у справах про банкрутство.....	78
<u>Минюк О. Ю., Минюк Л. Д.</u> Зарубіжний досвід державного забезпечення діяльності арбітражних керуючих та шляхи його імплементації в Україні.....	84
<i>Трудове право; право соціального захисту</i>	
<u>Обривкіна О. М.</u> Правове регулювання соціального забезпечення державних службовців.....	93

Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Касьяненко Л. М. Процесуальна теорія фінансового права.....	99
Никитченко Н. В. Реформування інституту публічної служби (господарсько-правовий підхід).....	106
Вітюк Д. Л. Конституційний принцип фінансування судової системи в Україні та його практична реалізація.....	113
Завидняк І. О. Удосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності благодійних організацій в Україні.....	120
Линник Т. В. Теоретико-правові аспекти визначення категорії міграції.....	127
Менів Л. Д. Адміністративна відповідальність у сфері забезпечення прав споживачів.....	134
Мілімко Л. В. Правове регулювання вирішення земельних спорів органами державної влади та місцевого самоврядування.....	141
Субіна Т. В. Теоретичні підходи до визначення змісту поняття інформація як елементу інформаційного суспільства.....	147
Яфонкін А. О. Обіг неправдивої інформації у засобах масової комунікації в Україні.....	153
Данілов С. О. Суб'єкти податкових правовідносин.....	159
Стародуб Д. М. Перспективи запровадження загальнообов'язкового декларування доходів фізичних осіб в Україні.....	165
<i>Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право</i>	
Топчій В. В. Кримінальний проступок: вимога часу як правова необхідність чи політична забаганка.....	173
Дідківська Г. В. Кримінологічне законодавче забезпечення протидії негативним факторам сімейних відносин.....	180
Джужа А. О. Інтерпретація правових та віктимологічних ознак особи потерпілого (жертви).....	185
Колос О. В. Компаративний аналіз кримінального законодавства деяких зарубіжних країн про відповідальність за повторне вчинення злочину.....	192
Супрун Т. М. Зарубіжний досвід запобігання та протидії корупції.....	199
<i>Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність</i>	
Бахін В. П., Цимбал П. В. Роль криміналістики в підготовці фахівців у боротьбі з кримінальними правопорушеннями.....	205
Богатирьов І. Г. Роль негласних слідчих (розшукових) дій у протидії організованій злочинності в Україні.....	212
Антонюк А. Б. Особливості призначення судової експертизи на стадіях досудового розслідування та судового розгляду.....	217
Гарбовський Л. А. Окремі аспекти відшкодування (компенсації) шкоди потерпілому у кримінальному процесі України.....	223
Лазебний А. М. Загальнотеоретичні аспекти використання спеціальних знань у кримінальному судочинстві.....	230

<u>Линник О. В., Омельчук Л. В.</u> Актуальність вступу України до міжнародних судово-експертних мереж.....	236
<u>Ляшук О. М., Яцик Т. П.</u> Взаємодія правоохоронних органів та ЗМІ в процесі міжнародного розшуку осіб.....	242
<u>Сіренко О. В.</u> Особливості розслідування кіберзлочинів.....	247
<u>Канфюї І. В.</u> Застосування арешту майна у кримінальному провадженні України: теорія та практика.....	253
<u>Лопата О. А.</u> Міжнародне співробітництво експертної служби МВС України.....	259
<u>Сандул В. О.</u> Криміналістична характеристика військових кримінальних правопорушень.....	265
<i>Судоустрій; прокуратура; адвокатура</i>	
<u>Драган О. В.</u> Кримінальна відповідальність за невиконання судових рішень, постановлених за позовами прокурорів.....	270
<i>Міжнародне право</i>	
<u>Селезень П. О.</u> Інституційні механізми у сфері захисту прав людини та їхній вплив на розвиток податкових відносин.....	275
<u>Яцишин Н. Г.</u> Регулювання прав національних меншин у міждержавних договорах: історія та сучасність.....	281
<i>Рецензія на монографію доктора юридичних наук, професора Черноус Ю. М. «Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів».....</i>	<i>290</i>

УДК 342.56(477):351.72

Д. Л. Вітюк,
кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри
теорії держави та права
Університету державної
фіскальної служби України

КОНСТИТУЦІЙНИЙ ПРИНЦИП ФІНАНСУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ ТА ЙОГО ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ

У статті аналізується принцип, на якому ґрунтується фінансове забезпечення судової влади в Україні. Розкривається сутнісна характеристика конституційного принципу фінансування судової системи. Аналізується проблема недостатності фінансування судів в Україні.

Ключові слова: незалежність судів, фінансове забезпечення судової влади.

В статье анализируется принцип, на котором основывается финансовое обеспечение судебной власти в Украине. Раскрывается сущностная характеристика конституционного принципа финансирования судебной системы. Анализируется проблема недостаточности финансирования судов в Украине.

Ключевые слова: независимость судов, финансовое обеспечение судебной власти.

The article analyzes the principle, which is based on the financial security of the judiciary in Ukraine. It reveals the essential characteristic of the constitutional principle of the financing of the judicial system. The problem of insufficient financing of the courts in Ukraine.

Keywords: judicial independence, financial security of the judiciary.

Проблема вивчення конституційних принципів організації та функціонування судової влади неодноразово була предметом наукових досліджень, багато з яких приходять до висновку, що через принципи розкривається, власне, статус судової влади. Ці конституційні принципи, по суті, є самостійним видом державної діяльності і однією з найбільш важливих форм реалізації судової влади, їхні дослідження допомагають визначити не тільки місце судових органів у структурі державних органів, а також позначити їхнє положення в суспільстві. Одним із основних принципів організації та функціонування судової влади є конституційний принцип фінансування судової системи.

Цій проблематиці були присвячені дослідження В. Бринцева, Д. Гетманцева, І. Коліушка, Т. Коломоєць, К. Магнушевської, В. Маляренка, П. Пацурківського, В. Притики, П. Пилипчука, В. Стефаніка, Л. Савченко, В. Чорнобука та ін.

Мета статті полягає у висвітленні практичної реалізації конституційного принципу фінансування судової системи України.

Починаючи наше дослідження, зазначимо, що всі питання, пов'язані з фінансуванням органів влади, часто належать до технічних, які, як зазначається в деяких наукових джерелах, немає необхідності аналізувати на теоретичному рівні. Нам би хотілося вказати на помилковість цієї тези щодо судових органів, оскільки їхнє фінансування безпосередньо впливає на незалежність і самостійність судової гілки влади.

Згідно із ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом [8]. Таким чином, реальна незалежність суду є необхідною умовою належного здійснення правосуддя. Український законодавець виділяє два основоположних елементи такої незалежності: незалежність судів як органів державної влади і незалежність суддів як носіїв судової влади. Серед державних гарантій такої незалежності одне з основних місць належить фінансовій гарантії, згідно з якою в Україні існує і встановлюється законом окремий порядок фінансування та організаційного забезпечення діяльності судів.

Порядок фінансування судових органів в Україні регулюється значною кількістю правових актів, серед яких особливе місце займає Конституція України. На відміну від багатьох зарубіжних країн, в конституціях яких не містяться норми про фінансове забезпечення судів, в Україні питанням фінансування присвячена окрема стаття. Ст. 130 Конституції України встановлює, що держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів. У Державному бюджеті України окремо визначаються видатки на утримання судів з урахуванням пропозицій Вищої ради правосуддя [1]. Конституція України в цьому питанні повністю узгоджується з рядом міжнародних документів, які також звертають особливу увагу на питання фінансування судів. Наприклад, згідно з п. 7 Основних принципів незалежності судових органів від 13.12.1985 кожна держава-член повинна надавати відповідні засоби, які давали б змогу судовим органам належним чином виконувати свої функції [9]. Згідно з п. 27 Віденської декларації та Програми дій від 25.06.1993 система здійснення правосуддя, включаючи правоохоронні органи та органи прокуратури й особливо працівників незалежних судових органів та адвокатури, у повній відповідності із застосовними стандартами, що містяться в міжнародних договорах про права людини, має винятково важливе значення для всебічної та недискримінаційної реалізації прав людини і є невід'ємним елементом процесів демократії та сталого розвитку. У цьому контексті необхідним належним чином фінансувати установи, зайняті здійсненням правосуддя, і міжнародному співтовариству слід збільшити обсяг як технічної, так і фінансової допомоги з цією метою [10]. Як бачимо, в національному законодавстві значущість цих питань виражається, у першу чергу, в тому, що принципи фінансування судів встановлюються безпосередньо Конституцією України. Конституція закріпила всі істотні організаційні моменти, що стосуються фінансування судів та суддів:

- обсяг фінансування;
- джерело фінансування;
- спосіб фінансування.

Обсяг фінансування. Конституція України містить найважливіший критерій для визначення обсягу фінансування судів, згідно з яким воно повинно бути таким, щоб забезпечувати «належні умови для функціонування судів і діяльності суддів». На нашу думку, забезпечення

державою «належних умов» означає, що фінансування судів має забезпечувати всі потреби судів та суддів, пов'язані із здійсненням правосуддя в країні. У зв'язку з цим видається, що фінансування судів включає в себе принаймні такі напрями:

- забезпечення функціонування судів як установ;
- покриття витрат, пов'язаних з розглядом справ;
- заробітна плата суддям;
- соціальне забезпечення суддів;
- підвищення кваліфікації суддів;
- атестація, переатестація суддів;
- виплати на утримання суддів, які перебувають у відставці;
- виплата пільг суддям;
- кошти на проведення заходів щодо забезпечення особливого захисту суддів та членів їхніх сімей;
- фінансування апарату судів та ін.

Згідно з обсягом фінансування судових органів найбільш повно, на нашу думку, в цьому випадку висловився Конституційний Суд України. У Рішенні від 24.06.1999 № 6-рп/99 у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статей 19, 42 Закону України «Про Державний бюджет України на 1999 рік» (справа про фінансування судів) Конституційний Суд України зазначив: «Однією з конституційних гарантій незалежності суддів є особливий порядок фінансування судів. Важливим механізмом забезпечення такої гарантії є встановлений частиною першою статті 130 Конституції обов'язок держави забезпечувати фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів шляхом окремого визначення у Державному бюджеті України видатків на утримання судів. Централізований порядок фінансування судових органів з Державного бюджету України в обсягах, які мають забезпечувати належні економічні умови для повного і незалежного здійснення правосуддя, фінансування потреб судів (витрати на розгляд судових справ, комунальні послуги, ремонт і охорону судових приміщень, придбання оргтехніки, поштові витрати тощо) має обмежити будь-який вплив на суд і спрямований на гарантування судової діяльності на основі принципів і приписів Конституції України» [6]. Отже, стосовно обсягу фінансування судів вимога забезпечення незалежного здійснення правосуддя означає такий рівень фінансування, який дозволяв би суддівському співтовариству при здійсненні правосуддя уникнути будь-якого впливу на них унаслідок матеріальної залежності.

Джерело фінансування. Як ми вже зазначали, згідно з Конституцією України держава забезпечує функціонування судів і діяльність суддів, для цього у Державному бюджеті України окремо визначаються видатки. Більш конкретизовано ця норма представлена у ст. 148 Закону України від 02.06.2016 № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів», згідно з якою фінансування всіх судів в Україні здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України. Слід відмітити, що Державний бюджет України визначається як єдине джерело фінансування. Це підкреслює обов'язок держави не лише здійснювати фінансування судів, відображаючи дані витрати в законі про бюджет на відповідний рік, але й встановлює заборону на фінансування судових органів з інших джерел.

Зазначимо, що на сучасному етапі в Україні фактично встановлена заборона на фінансування суддів не з Державного бюджету України. Обмеження позабюджетного

фінансування органів державної влади, зокрема і судових органів, встановлено ст. 3 Закону України від 30.06.1999 № 783-XIV «Про джерела фінансування органів державної влади» [3], згідно з якою органам державної влади забороняється створювати позабюджетні фонди, мати позабюджетні спеціальні рахунки та використовувати кошти, одержані за здійснення функцій держави, що передбачають видачу дозволів (ліцензій), сертифікатів, посвідчень, проведення реєстрацій та інших дій на платній основі (крім послуг з охорони, що надаються на договірних засадах), у будь-який інший спосіб, крім зарахування таких коштів до Державного бюджету України.

При цьому цей аспект ще не до кінця усвідомлений в Україні. Загальновідомо, що до кінця 2006 року в Україні суди регулярно отримували додаткове фінансування з місцевих бюджетів. Наприклад, у 2003 р. завдяки допомозі благодійних фондів та інших громадських організацій суди отримали технічну допомогу на загальну суму 5 млн 658 грн [11, с. 13]. Враховуючи чималий обсяг такої «допомоги», на початку 2000-х років у пресі часто висувалися пропозиції щодо створення особливих фондів, які б частково фінансували судові органи. Проте ці пропозиції не були реалізовані на практиці.

Підкреслимо, що ми виступаємо категорично проти фінансування судових органів, крім як з Державного бюджету України, оскільки підключення до фінансування будь-яких інших джерел створить обґрунтовані сумніви не лише щодо незалежності українських судів, але й прямо суперечитиме нормам Конституції України. І якщо правовий акт будь-якої сили можна змінити, внести до нього необхідні «зручні» норми, то з громадською думкою доведеться рахуватися, тим більше після судової реформи Україна взяла курс на впровадження у країні демократичних та європейських цінностей, серед яких незалежний суд є основою.

Спосіб фінансування. Конституція України, крім вказівки на обсяг і джерело фінансування судових органів, також визначає спосіб здійснення фінансування. У цьому питанні на перше місце також висувається необхідність забезпечення незалежного здійснення правосуддя, оскільки спосіб здійснення фінансування з виділенням необхідної суми ще не гарантує того, що при фінансуванні судів буде забезпечена їхня реальна незалежність. Таким чином, важливими є процедурні питання виділення й розподілу коштів, які повинні усунути можливість знаходження судів під вплив будь-яких інших органів державної влади, що, в першу чергу, порушить принцип розподілу державної влади на три незалежні одна від одної гілки: законодавчу, судову та виконавчу.

Положення Конституції України, які визначають принципи фінансування судів, отримали подальший розвиток у ряді законів, основним серед яких є Закон України «Про судоустрій і статус суддів». Слід зазначити, що видатки загального фонду Державного бюджету України на утримання судів належать до захищених статей видатків Державного бюджету України (ч. 2 ст. 148 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»). Захищеними статтями видатків бюджету визнаються статті видатків Державного бюджету України, обсяг яких не може змінюватися у разі скорочення затверджених бюджетних призначень. Незважаючи на те, що утримання судів належать до захищених статей видатків, законодавець, зважаючи на скрутне економічне становище України, намагається з року в рік обмежити їх. Наприклад, згідно з п. 11 прикінцевих положень Закону України від 25.12.2015 № 928-VIII «Про державний бюджет України на 2016 рік» [4] було встановлено, що норми Закону України «Про судоустрій і статус суддів» застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів та бюджету Фонду

соціального страхування України. Як бачимо, у цьому випадку конституційні гарантії, конкретизовані у нормах Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та спрямовані на збереження досягнутого рівня фінансування судів, виявилися порушеними. Цієї думки також дотримувався Конституційний Суд України, який у своєму Рішенні від 08.07.2016 № 5-рп/2016 у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремого положення пункту 11 Прикінцевих положень Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» вказав, що оспорюване положення пункту 11 Прикінцевих положень Закону України № 928 у тій частині, яка передбачає, що норми і положення Закону України № 2453 застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів та бюджету Фонду соціального страхування України, надає Кабінету Міністрів України повноваження на свій розсуд визначати видатки Державного бюджету України на фінансування судів і діяльності суддів, чим порушує конституційні засади поділу державної влади в Україні та становить загрозу для незалежності суддів, гарантування якої є забезпеченням конституційного права особи на судовий захист [7]. Дотримуємося думки, що будь-які спроби надання Уряду можливості скорочення витрат на фінансування судів, залежно від фактично отриманих доходів, повинні бути визнані неконституційними.

У цілому можна зазначити, що в Україні сформована нормативна база, спрямована на створення економічних умов здійснення судової влади на основі принципів, закладених Конституцією України та конкретизованих у Законі України «Про судоустрій і статус суддів». Зважаючи на важливість забезпечення належних умов праці для суддів, держава в Бюджетному кодексі України передбачила, що кошти, які надійшли до спеціального фонду Державного бюджету України, можуть бути спрямовані, крім інших потреб, також на забезпечення здійснення правосуддя, зміцнення матеріально-технічної бази судів, включаючи створення та забезпечення функціонування Єдиної судової інформаційної системи, веб-порталу судової влади, комп'ютерних локальних мереж, сучасних систем фіксування судового процесу, придбання та обслуговування комп'ютерної і копіювально-розмножувальної техніки, впровадження електронного цифрового підпису [2]. Але незважаючи на задекларовану фінансову незалежність суддів, на практиці виникла ситуація, коли з кожним роком судова влада отримує коштів у середньому в декілька разів менше, ніж необхідно для задоволення всіх її потреб, пов'язаних зі здійсненням правосуддя. Наприклад, у 2010 році органам судової влади з Державного бюджету України було виділено 2,47 млрд грн, у 2011 р. – 2,9 млрд грн, у 2012 р. – 4,22 млрд грн, у 2013 р. – 4,42 млрд грн, у 2014 – 4,32 млрд грн [12]. 2015 року у розпорядженні судової влади було коштів на суму 3,76 млрд грн (за потреби в 10,74 млрд грн). Таким чином, у 2015 році судова влада на забезпечення належної діяльності суддів отримала коштів менше, ніж у 2012 році, а якщо враховувати девальвацію гривні, то в доларовому еквіваленті фінансування 2015 року становить 29,6 % від фінансування 2012 року, в гривневому – 89,6 %. 2016 року судовій владі виділили з бюджету 5,3 млрд грн (за потреби в 11,78 млрд грн). Таким чином, ситуацію з реальним фінансуванням судів можна охарактеризувати як проблемну.

Недостатнє фінансування судової влади часто пояснюють нестачею коштів. Однак загальні витрати на фінансування судової влади нині становлять менше 1 % від дохідної частини Державного бюджету України. З урахуванням цього і на фоні зростання номінального розміру доходів бюджету пошук необхідних додаткових коштів не є якимось надзавданням, яке

неможливо вирішити. Але оскільки протягом останніх кількох років у цій сфері мало що зроблено, то виникає впевненість у тому, що причини такого становища у відсутності належної уваги до судової влади. Викликає стурбованість також реальна практика прийняття рішень щодо розпорядження бюджетними коштами. Кабінет Міністрів України має монополієне право законодавчої ініціативи щодо розроблення проектів річних законів про Державний бюджет України і, користуючись ним, вносить на розгляд парламенту пропозиції про фінансування судової влади, визначені на власний розсуд, не беручи до уваги пропозицій судової влади щодо її фінансування [13]. І хоча суди фінансуються на 100 % від запланованого обсягу, проте ці обсяги у декілька разів менші від тих, які необхідні судовій системі України. Як підсумок, у нашій країні капітальне будівництво нових судів уже багато років знаходиться на нульовому рівні. Мінімум коштів виділяється на поточний ремонт приміщень судів, через постійний брак фінансування багато судів здійснюють свою роботу у стані перманентного ремонту. На жаль, слід констатувати існування негативної тенденції у фінансуванні судової системи України, у зв'язку з якою не забезпечується нормальне функціонування судової влади, мінімізуються гарантії її здійснення на основі принципу незалежності.

Брак коштів на потреби судів є тим фоном, на якому відбувається судова реформа. Усі рішення, що стосуються організації діяльності судових органів в Україні в останні десятиліття приймаються не на основі коефіцієнта їхньої ефективності та корисності при використанні на практиці, а на основі коштів, які є в наявності. У зв'язку з цим у пріоритеті завжди перебувають ті організаційні моменти, упровадження яких буде найменш затратним, не дивлячись навіть на те, що їхнє упровадження буде й менш ефективним. Реальне фінансування судів, постійні спроби виконавчої та законодавчої гілок влади обмежити це фінансування показують реальне місце судової влади в системі цінностей людей, які знаходяться при владі. Неможливість реального втілення в життя принципів і положень Конституції України, законів України, міжнародних актів, які визначають статус судової влади в державі, дозволяє говорити про бажання законодавчої та виконавчої гілок влади обмежити незалежність судових органів.

На нашу думку, сильна й незалежна судова влада існуватиме в Україні лише тоді, коли питання щодо її фінансування вирішуватиметься комплексно, враховуючи сучасні реалії. Незалежна судова влада – це запорука успіху всіх демократичних та європейських перетворень, що відбуваються в нашій країні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (Редакція : від 30.09.2016, підстава 1401-19) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Бюджетний кодекс України : від 08.07.2010 № 2456-VI (Редакція : від 09.12.2015, підстава 791-19) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
3. Про джерела фінансування органів державної влади : Закон України : від 30.06.1999 № 783-XIV (Редакція : від 05.10.2016, підстава 1404-19) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/783-14>
4. Про державний бюджет України на 2016 рік : Закон України : від 25.12.2015 № 928-VIII (Редакція : від 28.12.2016, підстава 1809-19) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/928-19>

5. Про судоустрій і статус суддів : Закон України : від 02.06.2016 № 1402-VIII (Редакція : від 05.01.2017, підстава 1798-19) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>

6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статей 19, 42 Закону України «Про Державний бюджет України на 1999 рік» (справа про фінансування судів) : від 24.06.1999 № 6-рп/99 (Редакція : від 24.06.1999) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-99>

7. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремого положення пункту 11 Прикінцевих положень Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» : від 08.07.2016 № 5-рп/2016 (Прийняття : від 08.07.2016) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-16>

8. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 (Редакція : від 01.06.2010, підстава 994_527) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004

9. Основні принципи незалежності судових органів : від 13.12.1985 (Редакція : від 13.12.1985) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_201

10. Віденська декларація та Програма дій : від 25.06.1993 (Підписання : від 25.06.1993) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_504

11. Доповідь Голови ДСА України на спільному засіданні Президії Верховного Суду України, Ради суддів України та ДСА України 20 лютого 2004 р. // Вісник Верховного Суду України. – 2004. – № 4. – С. 12–14.

12. Магнушевська К. Задоволення наполовину [Електронний ресурс] / К. Магнушевська. – Режим доступу : <http://zib.com.ua/ua/119098-byudzheth-2016-vikonae-deyaki-finansovi-bazhannya-suddiv-a-ot.html>

13. Пилипчук П. П. Належне фінансування судової влади як одна з гарантій самостійності судів і незалежності суддів [Електронний ресурс] / П. П. Пилипчук. – Режим доступу : <http://www.viaduk.net/clients/vs.nsf/0/8A593EBB778359CBC3256FC7002E53B2>